

V ROCE GORILY

26.3.2009
15.00, Divadlo Bez zábradlí

Co bylo a co bude v Odhalení

Na přelomu let 2005 a 2006 jsme v Českém rozhlasu připravili neobvyklou reality show. Nazvali jsme ji Odhalení (The Revealed) a reagovali jsme jí na boom kontejnerových reality show typu Big Brother či VyVolení. V naší „trochu jiné reality show“ byli také „soutěžící“ uzavřeni ve „vile“. Šlo však o rodinu goril nížinných v pražské zoo.

Richarda, Shindu, Kijivu, Moju a posléze také Kambu nepřetržitě snímalo mnoho kamer. Kromě internetového přímého přenosu i dalších internetových výstupů a rozhlasového vysílání byl každý den připravován televizní sestřih z dění ve „vile“ a probíhalo hlasování veřejnosti, na jehož základě byl posléze vyhlášen vítěz reality show (vyhrál 12 melounů).

Záměrem projektu ovšem zdaleka nebylo jen z odstupu nahlédnout na v té době módní televizní formát. Zejména šlo o to konfrontovat chování goril s chováním lidí. Dalším cílem bylo přinést relevantní informace o lidoopech a přispět k jejich ochraně. A nepředpokládaně se podařilo získat také velmi cenný materiál pro vědecký výzkum.

Odhalení vzbudilo v České republice velký zájem médií i veřejnosti. Ostatně právě tento zájem byl hlavní příčinou, proč jsme v projektu pokračovali i po skončení „trochu jiné reality show“. Kamery, které máme umístěné v pavilonu goril, už dávno ovládají přes internet dobrovolnice...

Gorily z pražské zoo se staly celebritami, za nimiž proudí davy návštěvníků a projektu Odhalení se dostalo řady ocenění, např. stejnojmenné 2DVD bylo oceněno „divokým Oscarem“ na prestižní přehlídce Wildscreen v Bristolu.

Kromě zmíněného DVD vzniklo i jeho pokračování, vyšla kniha o projektu a rovněž knihy gorilích pohádek a říkanek. Logo Odhalení se dostalo například i na spodní prádlo.

Výtěžek z těchto aktivit je určen na podporu ochrany goril nížinných ve volné přírodě. Finančně jsme podpořili záchranou stanici

Podrobněji o podpoře ochrany goril pod hesly:

**KONTO ODHALENÍ
NAŠE AKTIVITY V AFRICE**

v kamerunském Limbe, do kamerunských škol jsme koncem roku 2008 s velkým úspěchem distribuovali knihu gorilích pohádek apod.

V roce 2009 se v rámci projektu Odhalení budeme ještě výrazněji orientovat na ochranu goril nížinných ve volné přírodě. Stali jsme se partnerem The Year of the Gorilla, vyhlášeného United Nations Environment Programme a World Association of Zoos and Aquariums, a navázali jsme spolupráci s Richardem Leakeym a WildlifeDirect.

A tak třebaže ani nyní neopustíme gorilí rodinu z pražské zoologické zahrady a internetový přímý přenos bude pokračovat, hlavní náplní projektu bude přinášet informace o gorilách v Africe, o prostředí, ve kterém žijí, ochraně africké přírody a všech dalších souvislostech. Současně pokračujeme ve shromažďování prostředků na naše sbírkové konto a na nejbližší dobu připravujeme další osvětové aktivity orientované zejména na africké děti.

Proto již za několik dnů odjíždíme do střední Afriky. Příznivcům Odhalení přineseme online cestopis a snad i přímé přenosy z Limbe Wildlife Centre v Kamerunu, navštívíme školy, kde děti obdržely naše knížky, budeme jednat o další spolupráci a potom přijde to hlavní – cesta do tropických deštných lesů. Dostali jsme dokonce jedinečnou nabídku navštívit a dokumentovat habituovanou skupinu goril nížinných v pralese na jihu Středoafričské republiky, jedinou svého druhu na světě...

Od začátku dubna sledujte **www.rozhlas.cz/odhaleni**!

Festival Odhalení

Za první tři roky existence projektu Odhalení, které byly převážně věnovány událostem v pražském pavilonu goril nížinných, se odehrálo značné množství událostí. Nejdříve skupinu rozšířila nově příchozí samice Kamba, poté dvě samice, Kamba a Kijivu, zabřezly a čekaly mládě. Začali jsme je nepřetržitě sledovat kamerami, abychom unikátně zaznamenali gorilí porod. V tom nám pomohla neformálně ustavená skupina dobrovolníků, která se vytvořila z řad neaktivnějších příznivců. Mezitím se málem utopila Moja, prvorozené gorilí mládě v České republice. Pak jsme zažili malou tragédii ve formě mrtvě narozeného mláděte Kamby a naopak chvíle štěstí a dojetí v podobě úspěšného porodu malého Tatu. Ale ani jeho kojenecký věk neproběhl bez problémů. Ve věku jeho dvou měsíců těžce onemocněla jeho matka Kijivu a přestala se o něj starat. Tatu přežil jen díky duchapřítomnosti a solidaritě jiné samice Shindy, která sama nemůže mít potomky. A do toho jsme uskutečnili desítky etologických pokusů, při kterých jsme mapovali intelektuální i manuální schopnosti našich goril. Vše máme zaznamenáno na tisících fotografií a stovkách video záběrů. Celý materiál se nám zdá být natolik ucelený a zajímavý, že jsme se rozhodli souborně ho představit veřejnosti. A tak se zrodil nápad uspořádat první „Festival Odhalení“, na kterém bychom nejlepší fotografie a videozáběry s vysvětlujícím kontextem odprezentovali. A při příležitosti Festivalu Odhalení by se odehrála i beseda na téma našich současných aktivit směřujících k ochraně gorilí populace v volné přírodě v Africe, včetně odvysílání unikátních videozáběrů z Afriky. A na Festivalu Odhalení bude také možné zakoupit naše knížky, CD, DVD, dětské hry a řadu dalších dárků, jejichž koupí přispějete na záchranu goril v Africe. Zbývá jen dodat, kdy a kde se Festival Odhalení odehraje.

Bude to v rámci 15. ročníku mezinárodního knižního veletrhu Svět knihy 2009 v Průmyslovém paláci pražského Výstaviště ve dnech 14. až 17. května 2009.

Podrobný program Festivalu Odhalení:

Výstava Fenomén Odhalení

Retrospektivní výstava o všem, co se kolem projektu Odhalení odehrálo v letech 2005–2008. Autoři výstavy: Miroslav Bobek, Marek Václavík a Khalil Baalbaki.

Stánek L 825

14.–17. května 2009 (Čt-Ne): 10.00–19.00

Odhalení – Nové příběhy

Krátké videodokumenty zachycují ty nejzajímavější události z průběhu „Odhalení“.
Režie: Radomír Šofr a Petr Slavík

Veletržní kino

14. května 2009 (Čt): 13.00–14.50

14. května 2009 (Čt): 16.00–17.50

15. května 2009 (Pá): 10.00–11.50

17. května 2009 (Ne): 12.30–14.20

Odhalení – Africké ozvěny

Živé vyprávění o expedici do Kamerunu a Středoafrické republiky po stopách goril nížinných. V rámci programu poprvé spatříte unikátní videozáběry a fotografie!
Učinkují: Miroslav Bobek a Jana Jirátová. Moderuje: Petr Rajchert.

Velký sál ve střední hale

15. května 2009 (Pá): 17.00–17.50

Odhalení pro děti

Odpoledne her a soutěží pro dětské návštěvníky knižního veletrhu o krásné ceny projektu Odhalení.

Stánek Českého rozhlasu L 827

15. května 2009 (Pá): 12.00–16.50

Podpořte záchranu goril nížinných v Africe

Možnost nákupu knih, DVD a gorilích dárků na stánku Českého rozhlasu.

Stánek Českého rozhlasu L 827

14.–17. května 2009 (Čt-Ne): 10.00–19.00

Gorila nížinná

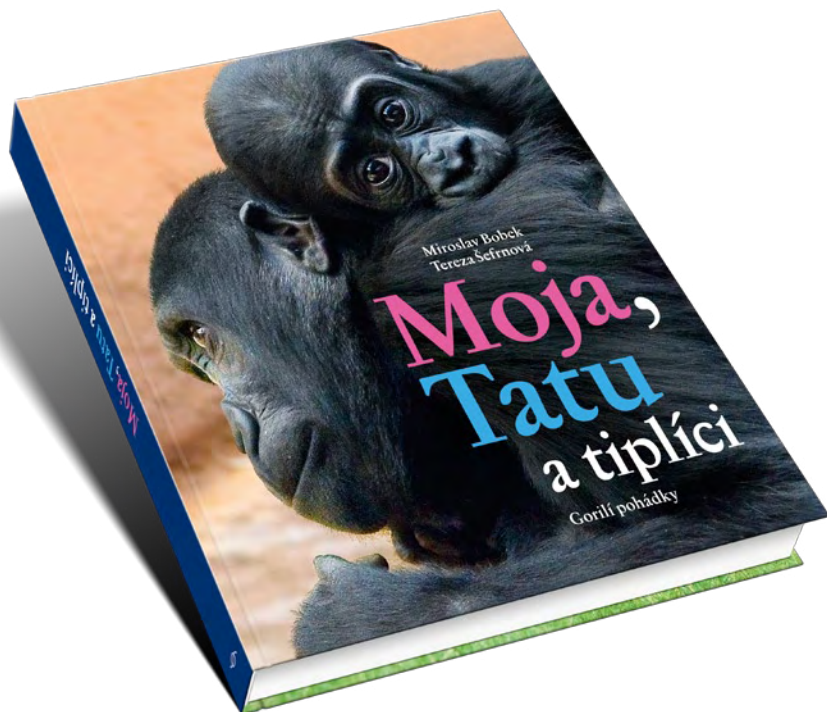
Gorila nížinná (*Gorilla gorilla gorilla*) se vyskytuje v tropických deštných lesích Konžské pánve - v Kamerunu, Středoafričké republice, Demokratické republice Kongo, Rovníkové Guiney, Gabonu a Kongu – Brazzaville.

Všude, kde gorily nížinné žijí, jsou chráněny zákonem – lov a obchod s jejich masem a jinými částmi těla je přísně zakázán. Ve skutečnosti jsou však v celém areálu svého rozšíření běžně loveny a lesy, které obývají, se zmenšují vlivem těžby dřeva a zejména následným zabíráním půdy pro zemědělství. V posledních letech navíc populace goril nížinných výrazně poklesly v důsledku onemocnění virem Ebola, které je smrtelné i pro člověka.

Samec gorily nížinné váží kolem 180 kg a měří asi 170 cm; samice váží 70 až 100 kg a měří 150 cm. Dospělí dominantní samci mají stříbrný hřbet, proto se jim říká "stříbrohřbetí". Gorily se pohybují především po zemi po čtyřech, ale jsou schopny také šplhat po stromech a omezeně se pohybovat po dvou, podobně jako člověk. Základem jejich potravy jsou různé rostliny lesního podrostu a ovoce.

Gorily nížinné žijí v rodinných skupinách složených většinou z jednoho stříbrohřbetého samce, 3 až 4 samic a 4 až 5 mláďat. Gorilí rodina obývá domovský okrsek o rozloze 10 až 20 km² a za den ujde průměrně 1100 m.

Odhady početnosti goril nížinných ve volné přírodě se velmi liší; pohybují se v rozpětí, které začíná hluboko pod sto tisíci a končí nad dvěma sty tisíci jedinců.

Konto Odhalení

Sbírkové konto Odhalení bylo ve třech letech své existence (od února 2006 do února 2009) určeno na podporu ochrany goril nížinných v Kamerunu a angolské provincii Cabinda. Nyní po otevření nové veřejné sbírky k 2. březnu 2009, je konto určeno na ochranu goril nížinných a osvětové a vzdělávací aktivity ve všech zemích, kde se tento poddruh goril vyskytuje ve volné přírodě.

Za tři roky se na sbírkovém kontu podařilo nasbírat finanční prostředky ve výši 820 tis. Kč a stejná částka byla vynaložena na podporu ochrany goril ve střední Africe k únoru 2009.

Soukromí dárci přispěli téměř 80 tis. Kč, sms hlasováním, výběrem do pokladničky a podobně se podařilo získat rovněž 80 tis. Kč, koncert Radia Wave přinesl 40 tis. Kč a aukce výtvarných děl, mj. malby Ivy Hüttnerové, 50 tis. Kč. Zásadní byl prodej publikací a předmětů s logem Odhalení, který vynesl částku 570 tis. Kč. Je třeba zdůraznit, že autoři textů, fotografií a ilustrací poskytovali pro tento účel své práce za výrazně sníženou cenu, anebo zcela zdarma. Lucie Bílá natočila bez nároku na finanční odměnu CD Moja a páv.

Z publikací a předmětů, jejichž koupí lze přispět na sbírkové konto Odhalení, jsou nyní v prodeji (např. v prodejně Radioservisu na Vinohradské třídě 13, Praha 2):

- kniha Odhalení – Fenomén,
- kniha pohádek Moja, Tatu a tiplíci,
- knížka „gorilích říkanek“ Proč nehladit ježka,
- CD Moja a páv v interpretaci Lucie Bílé,
- DVD Nové příběhy,
- 2DVD Odhalení,
- puzzle Tatu, pexeso a samolepky.

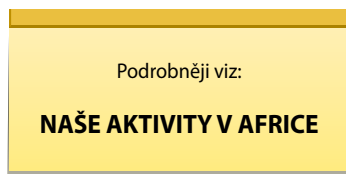
Připravována je kniha pohádek v angličtině a omalovánky.

Získané prostředky byly vynaloženy na:

- podporu Limbe Wildlife Centre (Kamerun) ve výši 198 tis. Kč na chov a 57 tis. Kč na internetové připojení,
- vydání a distribuci 4 000 výtisků francouzské a anglické knihy gorilích pohádek v Kamerunu (284 tis. Kč),
- tisk publikace Maiombe – Esmeralda de Angola (Maiombe – smaragd Angoly) určené do provincie Cabinda (54 tis. Kč),
- financování osvětové kampaně ve školách severně od rezervace Dja v Kamerunu (30 tis. Kč),
- vydání knihy gorilích pohádek v portugalštině, určených do angolské provincie Cabinda (95 000 Kč)
- a natočení četby gorilích pohádek ve francouzštině určených pro Kamerun (81 tis. Kč).

Režijní náklady a poplatky činily 20 tis. Kč.

Nyní vzhledem k zájmu tří ochranných organizací o distribuci knihy pohádek v Kongu – Brazzaville připravujeme jejich další francouzské vydání v nákladu 3 000 až 4 000 výtisků. Zvažujeme však i podporu dalších projektů, mezi jinými také rozšíření osvětových kampaní do oblasti jižně od rezervace Dja v Kamerunu.

Sbírkové konto Odhalení: **555 555 552/0800**

Limbe Wildlife Centre

Spolu s ničením tropických deštných pralesů a nemocemi představují pro přežití goril a mnoha dalších druhů živočichů největší nebezpečí lovci a pytláci. Proti nim stojí různé skupiny profesionálních i dobrovolných ochránců přírody, kteří se snaží bránit nekontrolovanému lovu a odchytu divokých zvířat a obchodu s nimi.

Zabavená a zachráněná zvířata, zvláště mláďata, je ovšem nutné někam umisťovat, pečovat o ně a snažit se je připravit pro případný návrat do přírody. Tomu slouží záchranné stanice, které vznikají na mnoha místech afrického kontinentu.

Dalším z cílů záchranných stanic je vzdělávání místního obyvatelstva, u kterého je důležité podněcovat zájem o ochranu zvířat a jejich biotopů. Tyto aktivity výrazně napomáhají při omezení obchodu s masem divokých zvířat i s „domácími miláčky“ a mohou také přispět k ochraně pralesů. Stanice pořádají speciální programy a vzdělávací akce pro školy, vesnice, lovecké tábory a další veřejnost, vznikají při nich výchovné kluby pro děti a podobně.

Záchranné stanice jsou podporovány zejména zahraničními nevládními organizacemi a sponzory, ale také zoologickými zahradami. Jednou z nich je Limbe Wildlife Centre (LWC) v jihozápadním Kamerunu. Vznikla v roce 1994 na místě někdejší Limbe Zoo zásluhou kamerunského ministerstva životního prostředí a nevládní organizace Pandrillus, která se věnuje záchraně primátů v Kamerunu a v Nigérii. LWC je stabilní a důvěryhodná záchranná stanice.

LWC jsme opakovaně podpořili finančně a společně jsme také realizovali projekt vydání a distribuce anglické a francouzské knížky gorilích pohádek kamerunským školákům.

V prvních dnech dubna se chystáme LWC znovu navštívit a kromě jiného bychom uživatelům rádi nabídli internetové přímé přenosy tamních goril. Předběžně jsou naplánovány na pátek 3.4. a pondělí 6.4., vždy od 14 do 15 hodin na www.rozhlas.cz/odhaleni.

Více na toto téma pod hesly:

**CO BYLO A CO BUDE V ODHALENÍ
KONTO ODHALENÍ
NAŠE AKTIVITY V AFRICE**

Naše aktivity v Africe

Při návštěvě Kamerunu na jaře 2006 jsme si uvědomili, že nejlepší cestou k ochraně goril je ukázat místním lidem jejich krásu a inteligenci. Až později vyrostla z tohoto poznání myšlenka připravit pro kamerunské děti knížku gorilích pohádek bohatě vybavenou fotografiemi.

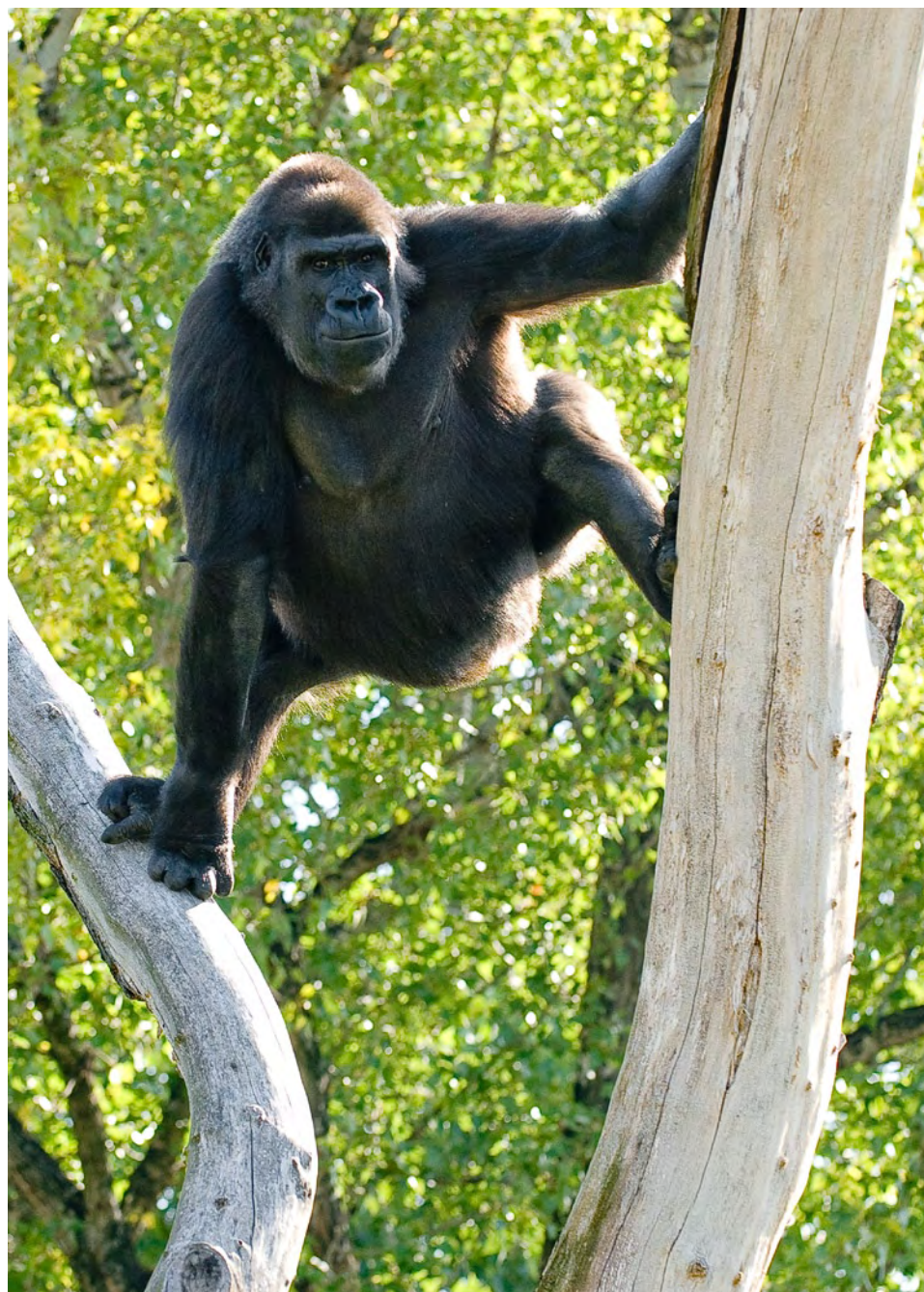
Náš záměr jsme ve spolupráci s Limbe Wildlife Centre a posléze i řadou dalších organizací a jednotlivců uskutečnili v loňském roce. Dva tisíce výtisků knížky ve francouzštině a dva tisíce v angličtině připlulo do Kamerunu v listopadu a jejich distribuce probíhala ještě v prvních týdnech tohoto roku. Knihy rozváželi ochránci přírody nejen auty, ale v pralesních oblastech také na motocyklech...

Reakce učitelů a zejména dětí jsou jednoznačně pozitivní. Jak vysvětluje Ekane Ekane, učitel z Batoke Highschool, „většina Afričanů neví, co jsou to lidoopi, někteří je nikdy neviděli, a český projekt jim umožňuje mít s gorilami opravdový kontakt, vidět je natolik zblízka, až je to zasáhne.“

Značný ohlas však tato naše akce vzbudila i mimo Kamerun. Náš záměr i způsob a průběh jeho realizace ocenila řada ochránců přírody, včetně Richarda Leakeyho či představitelů Roku gorily. Tiskové podklady anglické verze jsme poskytli do Virungy a připravujeme portugalské vydání pohádek pro Cabindu. Režisér Jan Jiráň natočil četbu pohádek ve francouzštině – CD bude k dispozici jak ochranářským organizacím, tak rozhlasovým stanicím ve střední Africe. Současně však přišla řada požadavků na šíření knihy v dalších oblastech či zemích. Nejdříve bychom rádi vyhověli zájmu z Konga Brazzaville.

Dále k tomuto tématu pod hesly:

**KONTO ODHALENÍ
LIMBE WILDLIFE CENTRE
WILDLIFEDIRECT
ROK GORILY**

Rok gorily

Rok 2009 vyhlásily Rokem gorily:

- Program OSN pro životní prostředí (United Nations Environment Programme – UNEP),
- Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (Bonnská úmluva; Convention on Migratory Species of Wild Animals – CMS),
- Společenství pro přežití lidoopů (UNEP/UNESCO Great Ape Survival Partnership – GRASP) a Světová asociace zoologických zahrad a akvárií (World Association of Zoos and Aquariums – WAZA).

Hlavním cílem je upozornit na nutnost ochrany goril a zároveň vybrat finanční prostředky ve výši 630 tisíc USD na zkvalitnění jejich ochrany.

Projekt Odhalení zaujal organizátory Roku gorily distribucí knížky gorilích pohádek do kamerunských škol. Následovala jednání, jejichž výsledkem je smlouva o partnerství a možnost nabízet produkci s logem Odhalení prostřednictvím oficiálních stránek www.yog2009.org. Žádná jiná národní organizace srovnatelná s Českým rozhlasem podobného partnerství nedosáhla.

Fenomén

Výstavy

První výstava věnovaná projektu Odhalení byla paradoxně připravena v ruštině. Na návrh umělecké rady moskevského Domu umělců si ji vyžádalo České centrum a proběhla na přelomu listopadu a prosince 2008 v rámci prestižního knižního veletrhu Non Fiction. Znovu bude výstavu možné v Moskvě shlédnout od 20. května do září 2009 v Českém centru a na podzim v Darwinově muzeu.

V souvislosti s pokračování projektu Odhalení jsme nyní připravili i českou verzi výstavy. Po vernisáži ve čtvrtek 26. března v Divadle Bez zábradlí bude instalována:

1. 4.–14. 4.
Nákupní středisko Chodov

20. 4.–10. 5.
Nákupní středisko Eden

14. 5.–17. 5.
Mezinárodní knižní veletrh Svět knihy, Průmyslový palác

WildlifeDirect

Richard Leakey, dnes již legenda ochrany přírody, se po mnohaletém boji proti pytláctví a kácení pralesů rozhodl získávat prostředky na ochranu přírody pomocí internetu.

Projektem WildlifeDirect vytvořil v roce 2004 platformu pro africké ochranářské společnosti a projekty, které na internetových stránkách **wildlifedirect.org** přibližují formou blogů své aktivity a jejich dopad. Tímto způsobem oslovují individuální dárce z celého světa, kteří projektům zasílají finanční podporu.

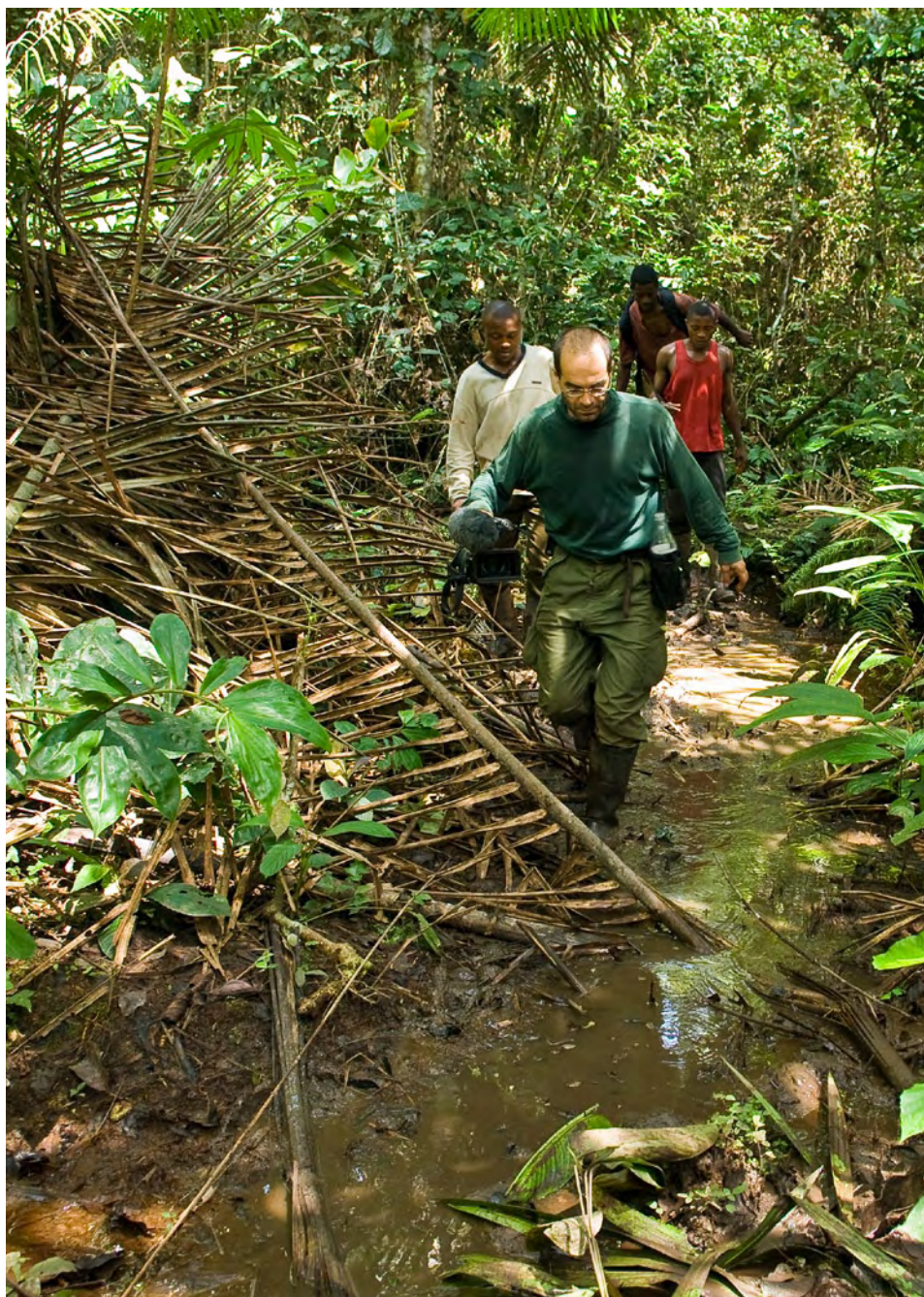
WildlifeDirect je díky tomu zcela unikátním společenstvím, které spojuje jednotný cíl – zájem o lokální problémy, které mohou mít dopad na celkovou ztrátu biodiverzity, a snaha o získání prostředků na ochranu původní africké fauny a flóry.

Projekt Odhalení nyní s WildlifeDirect a Richardem Leakeym zahajuje spolupráci, jejímž cílem je přispívat ke zlepšování ochrany goril nížinných.

Richard Erskine Leakey (* 19. prosince 1944 v Nairobi) je známou postavou v ochraně přírody a současně i paleoantropologii. Svou kariéru začal jako fotograf zvířat, v letech 1963–64 se pak stal spoluvedoucím paleontologické expedice k jezeru Natron v Tanzánii. S jeho jménem jsou spojeny objevy na východním břehu jezera Turkana, odkud pochází i nejznámější nález z roku 1984 – „chlapec od jezera Turkana“. Jde o téměř kompletní kostru 12-tiletého *Homo erectus*, který zemřel před 1,6 miliony let.

V 80. letech se Richard Leakey stal hlavním organizátorem ochrany keňské přírody. Podařilo se mu dosáhnout potlačení nelegálního lovu a obchodu se zvířaty, současně však jeho drsné praktiky vzbudily pozornost v Keni i ve světě a přinesly mu řadu nepřátel. Havárie jeho osobního letadla z roku 1993, při které přišel o obě nohy, je proto mnohými považována za důsledek sabotáže.

V současnosti se Richard Leakey kromě přednášení po celém světě věnuje především projektu WildlifeDirect.

Základní tým Odhalení

Autor a vedoucí projektu:	Miroslav Bobek
Rozhlasový redaktor a koordinátor afrických aktivit:	Jana Jiráťová
Fotograf a kameraman:	Khalil Baalbaki
Marketingový a PR manažer:	Petra Hanzelková
Produkční:	Klára Janečková Kristýna Richterová
Internetoví specialisté:	Jiří Malina Martin Prokeš
Scénárista a dramaturg:	Radomír Šofr
Technický specialista a střiháč:	Petr Slavík
Grafik:	Marek Václavík
Redaktor internetových stránek:	Zuzana Šmejkalová
Odborný poradce:	Marina Vančatová
Ekonom:	Pavel Svoboda

„Popularizace ohrožených druhů a rozšiřování povědomí o jejich budoucnosti, to je velmi chvályhodný čin, který si zaslouží podporu všech,“ říká legenda ochrany přírody Richard Leakey. „Gratuluji Českému rozhlasu k tomu, co už dosáhl, a věřím, že je to velmi solidní začátek k tomu vytvořit ještě mnohem víc!“

